

Luís Alonso Girgado, Alexandra Cillero Prieto e Élidea Abal Santorum (coords.). 2010. *Cadernos Ramón Piñeiro (XIV). A casa! o val! a patria homilde! Celebración de Uxío Novoneyra (1930-1999)*. Edición dos textos de Uxío Novoneyra a cargo de Iris e Luís Cochón. Referencias hemerográficas Montserrat Vázquez Riveiro. Santiago de Compostela: Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades. 245 pp.

Un fermoso verso de Uxío Novoneyra figura no título do número XIV dos *Cadernos Ramón Piñeiro*. A “celebración” do poeta do Courel, ábrese cun “Alalá” de Elba Rey, unha nota de edición e, a continuación, desenvólvense oito capítulos: crono-bio-bibliografía, poemas soltos en publicacións periódicas e libros colectivos, 50 inéditos en prosa, 5 inéditos (ou case) en verso, selección de 9 cartas, 19 mecanoscritos e caligrafías poéticas, compilación de 5 autopoéticas dispersas e apéndice con documentación académica procedente do instituto.

O primeiro capítulo, “Crono-bio-bibliografía”, examina exhaustivamente as datas máis importantes para a vida e a obra de Novoneyra dende 1930 (ano do seu nacemento) até o 2009 (ano do seu nomeamento como autor do Día das Letras Galegas en 2010). Esta cronoloxía exemplifícase con citas utilísimas para o lector interesado, pois abordan os textos e o contexto de Uxío Novoneyra.

O estudoso de Novoneyra agradecerá as numerosas indicacións sobre aquelas referencias bibliográficas que iluminan a obra de Novoneyra, sobre as escolmas nas que figura, así como a información relativa ás antoloxías frustradas, traducións, libros de entrevistas, actividades, recepción... Comentarios cuxos datos se verifican e restauran cando son incorrectos ou están incompletos.

O segundo capítulo ofrece unha ampla listaxe bibliográfica, ordenada alfabeticamente, de “Poemas soltos en publicacións periódicas e libros colectivos”. Este capítulo, como se advirte na nota preliminar, “quere completar a tarefa iniciada por Olga Novo” (p. 14) ao mostrar as colaboración poéticas de Novoneyra.

O capítulo terceiro, “Inéditos. Prosa”, é un dos máis interesantes do libro, pois nel aparece o Novoneyra “decidor do seu pobo. Tribuno da Fala-lingua de Galicia, dos dereitos nacionais de Galicia” (p. 81).

O medio cento de prosas inéditas recollidas ofrecen unha imaxe complementaria do poeta. Pregóns, declaracións en actos de homenaxe e xornadas, recitais, lecturas, presentacións en ámbitos distintos (dende a Feira do Libro ou a Festa da Ostra, pasando polo Día da Poesía en América ou a Homenaxe a Xosé Afonso), informan sobre o vivir cotián de Novoneyra, pero tamén sobre a súa preocupación polo devir da Patria. Así o manifestou no “Pregón do Ferrol, 1981”:

310

Temos que empezar por conocer e ter concencia da nosa Patria, da nosa propia lingua, único sitio onde siguen vivos tódolos nosos mortos, inclusive aqueles xa sin nome, porque ninguén os recorda: todo o pasado profundo. Da unión dos sentimentos de Patria, Libertá e Xusticia virá un día a alba dos traballadores desta Terra nosa. I-eso, repetimos, é posible ca comunión de todos. (...)

E sin a concencia i a decisión común en pro dunha Galicia galega, témome que nunca poderán afrontarse de verdá os nosos problemas (p. 85).

Nese devir o idioma, a lingua literaria, ten unha presenza fundamental tal e como explica o poeta:

Eu pídolles ós novos escritores e poetas galegos que usen o seu galego individual, local, comarcal, pois o outro dudo que seña o galego, un galego interior, como ha de ser o idioma na creación escrita (p. 110).

O capítulo IV, máis breve, reproduce 5 “Inéditos (ou case). Verso”: “Alalás encadeados”, “[Con pico de paxaro...]”, “Carta a Carlos Maside”, “[Señora la mía señor]” e “[Anque o sapo non é pedante]”. Especialmente interesantes son os “Alalás” nos que o poeta adopta “a forma máis concisa e profunda da nosa poesía popular” (p. 176).

O valor dos epistolarios, como divulgadores de datos de todo tipo para coñecer a vida e a obra dun autor, queda patente na sección V. Ofrecense 9 cartas de Celestino Fernández de la Vega (1953), Manuel Cuña Novás (1977), José Ángel Valente (1980), Uxío Novoneyra, Carlos Maside (s.d.), Xosé Mª Díaz Castro (s.d.) e Ramón Piñeiro (1963 e 1967). As misivas de Uxío Novoneyra están dirixidas a Gerardo Fernández Albor (1985) para solicitarlle a creación dunha “Aula de Escritores Galegos” e a Koldo Izaguirre (1987) con motivo da tradución de *Os Eidos* ao vasco.

O capítulo VI reproduce 19 “Mecanoscritos e caligrafías poéticas” coa súa correspondente transcripción. En todos eles están os signos dunha man que “caligrafando pensa” (en acertada expresión de Carlos Paulo Martínez Pereiro) ao encher o espazo en branco.

O seguinte apartado recompila 5 notas da autopoética de Novoneyra até agora dispersas en distintas publicacións (*Boletín Galego de Literatura*, 1991; *Dos sonhos teimosos*, 1998; *La Voz de Galicia*, 1999; *A emoción da terra*, 2005) e, incluso, un texto inédito.

O caderno editado polo Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades conclúe cun “Apéndice” no que se reproducen doce documentos académicos localizados no instituto Lucus Augusti: certificado de nacemento, certificado do rexistro civil, solicitude de admisión para o exame de ingreso no instituto, ficha do instituto, exercicio de ingreso, certificado médico, solicitude de traslado ao instituto, renuncia á matrícula, solicitude para incorporarse á ensinanza colexiada, expediente académico, solicitude do título de bacharel, acusamento de recibo do título polo interesado. Estes papeis persoais aclaran aspectos biográficos relativos, por exemplo, aos primeiros anos en Madrid de Uxío Novoneyra.

Para rematar, queremos reiterar o valor deste libro ao ofrecernos unha idea ampla e certa dos días e da obra de Uxío Novoneyra. Ademais, o capítulo relativo á prosa inédita supón unha contribución imprescindíbel para coñecer a ética e a estética do autor homenaxeado en 2010. *A casa! o val! a patria homilde!*, polo seu contido e pola coidadosa presentación, é unha das contribucións máis valiosas de todas as aparecidas no ano Novoneyra.

Ana Acuña